

hkrati tudi informacijska družba, družba znanja, družba pospešene globalizacije in detradicionalizirana družba, če naštejemo samo nekaj epitetov, ki imajo tudi nekaj teoretskega pomena in opustimo naštevane množice »post« fenomenov ter različnih frivolnejših poimenovanj. V sociologijo je tako, denimo, težje uvrstljiva opredelitev, ki jo je nakazal Gilles Deleuze v terminu »družba kontrole«, ⁵ naslednico družbe discipline, ki jo je po Deleuzu opisal Foucault v svojih »zgodovinah«.

»Smo v posplošeni krizi vseh zaprtih okolij, zapor, bolnišnice, tovarne, šole, družine. Družina je nek ‚interjer‘, kakor vsi drugi interjerji – šolski, službeni itn. Pooblaščen ministri ne nehajo najavljati reforme, za katere se predpostavlja, da so nujne. Reformirati šole, reformirati industrijo, bolnišnico, vojsko, zapor; toda vsakdo ve, da so te ustanove v daljšem ali krajšem roku zapisane koncu. Gre samo za upravljanje njihove agonije in za zaposlitev ljudi do vzpostavitev novih sil, ki trkajo na vrata. Družbe kontrole nadomeščajo disciplinarne družbe. ‚Kontrola‘ je ime, ki ga Boroughs predlaga za opredelitev nove pošasti in ki ga Foucault prepozna kot našo bližnjo prihodnost.« ⁶

Iz tega izhajajo pomembne posledice za konstitucijo družbe in posameznikov. Tu bi bilo preveč zamudno povzemati Deleuzovo argumentacijo, opozorimo naj samo na njegovo sklepno izpeljavo, da se individualnost v kontekstu družbe kontrole transformira v »dividualnost«, torej v deljivost nekoč po definiciji nedeljivega. Pri tem je kajpak pomembno udeležena digitalna tehnologija. Čeprav je v izpeljavi Deleuze še bolj kritičen kot Beck, pri čemer je treba upoštevati, da je Deleuzovo besedilo zaradi avtorjeve boleznin in tragične smrti ostalo bolj ali manj zgolj osnutek, pa ni težko videti, da se oba diskurza nanašata na podobno percepcijo razsrediščene družbene realnosti. Toda za razliko od družbenih kritik, ki so jih artikulirali npr. avtorji marksistične kritične teorije (Beck se sicer zaradi Habermasovega vpliva nekoliko navezuje nanjo), se Beckova in Deleuzova kritika vpisujeta v drug obrazec. Filozofsko ozadje obeh diskurzov je že bolj (pri Deleuzu) ali manj (pri Becku) rešeno iluzij o meščanskem subjektu bodisi kot o agensu dominacije nad naravo in racionalnega upravljanja z družbo bodisi kot o odtujenem in ranjenem adornoškem subjektu. To pomeni, da se take kritike ne naslavljaajo na »napačno dejanskost« kot tako, ampak že vstejejo percepcijo refleksivnosti družbe; so torej refleksije refleksivnih družb, ki opozarjajo na meje njihovih možnosti. Kot nasploh vse bolj

⁵ Kljub temu da se za ta Deleuzov izraz v slovenskih prevodih uveljavlja pojem »družba nadzora«, pa podpisani vztrajam pri prevodu v »kontrolo«, kajti v francoskem jeziku za »nadzor« obstaja izraz *surveillance*, ki signalizira bolj racionalne pomena kot *contrôle*.

⁶ Gilles Deleuze, *Pourparlers*, Pariz 1990, 241.